

A person wearing a green helmet, a black long-sleeved shirt, purple shorts, and a red backpack is riding a mountain bike on a forest trail. The trail is covered in moss and fallen leaves, and the background is a dense forest of tall trees.

**IDEOI
INNOSTU
ILOITSE**

**Vesuri-ryhmä ry:n
paikallinen kehittämisstrategia
2023–2027**

LEADER
Vesuri-ryhmä

Euroopan unionin
osarahoittama

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
1 Strategian tavoitetila ja Vesuri-ryhmän tehtävät ja rooli paikallisena kehittäjänä	4
2 Tiivistelmä strategian valmisteluprosessista	5
3 Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi	6
4 Kehittämistarpeet	8
4.1 Tarve- ja voimavara-analyysi	8
4.2 Kehittämistarpeet ja -kohteet	10
5 Kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja niihin liittyvät toimet	12
5.1 Kehittyvät ja vastuulliset elinkeinot ja yritykset	12
5.2 Vaikuttavat ja viisaat luonto-, ympäristö- ja kulttuuriteot	13
5.3 Älykkäät ja vireät kylät ja yhteisöt	14
6 Rahoitussuunnitelma	15
7 Toimeenpanon kuvaus	16
7.1 Aktivointi	16
7.2 Yhteistyö ja verkostoituminen	17
7.3 Viestintä	19
7.4 Hallinto	20
8 Seuranta ja arviointi	21
9 Hanke- ja yritystukien valintaperusteet	22

Kansikuvat: Hennariikka Haverinen

Taitto ja visuaalinen suunnittelu: Mainostoimisto Inspire Oy

Johdanto

Tämä paikallinen kehittämisstrategia antaa suuntaviivat Vesuri-ryhmän alueen kehittämiseen ohjelmakaudella 2023–2027. Strategia on tehty laajasti osallistaen ja kehittämisen verkostoja hyödyntäen. Työ verkostoissa on ollut uudistavaa ja mielekästä, vaikka osallistamisen suunnitelmaa ja menetelmiä jouduttiin muuttamaan joustavasti koronasta johtuneiden kokoontumisrajoitusten vuoksi.

Vesuri-ryhmä on yksi Suomen yli 50 Leader-ryhmästä. Leader-toiminnalla parannetaan maaseudun elinvoimaisuutta ja eri ryhmien tasa-arvoa ja luodaan edellytyksiä paikallisiin tarpeisiin perustuvien palveluiden ja elinkeinon kehittämiseksi. Paikallisten voimavarojen käyttöön saamiseksi tarvitaan asukkaiden, yritysten ja muiden toimijoiden aktiivointia, neuvontaa ja rahoitusta ideoiden toteuttamiseksi. Leader ei ole pelkkää toimintaa, se on menetelmä, joka perustuu alhaalta ylöspäin-periaatteeseen. Tämän lisäksi Leader on monialaista ja paikalliseen kumppanuuteen perustuvaa kehittämistä.

Toiminta-alueenamme ovat Jämsän ja Keuruun kaupungit ja Kuhmoisten, Multian ja Petäjaveden kunnat. Tarkoituksenamme on kannustaa asukkaita yhteistyöhön alueensa kehittämiseksi ja maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämiseksi sekä lisätä maaseudun kehittämiseen liittyvää osaamista ja kokemusten vaihtoa eri alueiden välillä kansainvälinen yhteistyö mukaan lukien.

Uudelle ohjelmakaudelle siirryttäessä toimintam-

Jämsässä 22.6.2022

Erkki Laakso
puheenjohtaja
2020–2022

Ossi Simola
puheenjohtaja
2022 alkaen

Raisa Saarilahti-Kulju
toiminnanjohtaja

Maarit Polvi-Malkki
hankesihteeri

1 STRATEGIAN TAVOITETILA, VESURI-RYHMÄN TEHTÄVÄT JA ROOLI PAIKALLISENA KEHITTÄJÄNÄ

Kuva: Samu Koski

Vesuri-ryhmä laatii paikallisen kehittämisstrategian ja vastaa kehittämistyöhön tarvittavan rahoituksen hakemisesta maa- ja metsätalousministeriöstä ja alueen kunnilta. Rahoitamme strategian mukaista kehittämistä, seuraamme tuloksia ja arvioimme hankkeiden ja toimintamme laatua ja vaikuttavuutta muun muassa strategiassa määriteltyjen kriteerin pohjalta.

Tärkeitä tehtäviämme ovat aktivointi, innostaminen, tiedottaminen ja kouluttaminen sekä hanketoteuttajien apuna toimiminen. Yhteistyöverkostossamme on mukana iso joukko toimijoita. Jalkaudumme tasapuolisesti koko alueelle ja toimimme ruohonjuuritasolla. Vesurilla on hyvä paikallistuntemus ja kumppanuus julkisten toimijoiden ja asukkaiden kanssa.

Kokoamme paikallisia resursseja alueemme kehittämistyöhön ja olemme aktiivinen toimija. Toimintamme on avointa ja olemme mukana monissa paikallisissa, alueellisissa ja kansallisissa verkostoissa. Tavoitteemme on vahvistaa paikallista verkostovaikuttajan roolia ja kannustaa eri tahoja yhteistyöhön myös kuntien ja maakuntien rajojen yli. Vesuri-ryhmän tehtävänä on lisäksi kannustaa paikallisia asukkaita, yhteisöjä ja toimijoita kansainvälisyyteen. Tähän on käytettävissä monipuoliset välineet ja verkostot.

Tehtävämme on viestiä monipuolisesti ja nykykäsityksellä maaseudun kehittämisen mahdollisuuksista ja vaikuttavien ja vastuullisten hankkeiden tuloksista. Oikea-aikainen, saavutettava ja kansainvälinen viestintä helpottaa kehittämistyötä.

Leader-ryhmällä on monia rooleja, olemme paikallisen kehittämisen mahdollistaja, aluekehittäjä ja neuvoja. Vesurin rahoitus on hakijalle usein ainoa mahdollinen julkinen tuki. Leaderin tuoma lisäarvo alueellamme on muun muassa yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma, jota suuri talkootyön määrä osoittaa. Yhdistykset tarvitsevat monenlaista hallinnollista osaamista ja apua. Meistä on tullut monen yhdistyksen ja toimijan yhteistyön ja verkostoitumisen helpottaja. Hakijat kokevat usein hankehaun määränmuotoisuuden hankalana. Hakijoita helpottaaksemme tehtävämme on välttää itse tehtyä byrokratiaa.

MISSIO Vesuri-ryhmä on alueellaan vahva verkostovaikuttaja ja maaseudun kehittämisen vauhdittaja ja helpottaja.

VISIO Vesurin alue on vauras, tunnettu ja houkutteleva. Keskelle Suomea on kehitetty hyvästä elämästä parempaa.

ARVOT Älykkyys ja viisaus
Vireys
Vaikuttavuus
Vastuullisuus
Kehittyminen

2 TIIVISTELMÄ STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSISTA

Maaseudun nuoret

- yhteistyö Gradian kanssa, opiskelijoiden tapaamiset, kysely, työpaja
- yhteistyö nuoriin kohdistuvan hankkeen kanssa: Jämsän 4H: Gradian ja nuorisovaltuustojen nuoret
- nuorten osallistamisen kehittäminen: Maaseutukehitys ja Vesuri + 3 hanketta
- päätös Nuorisoleader-toiminnan aloittamisesta Vesuri-ryhmän alueella

Verkostoanalyysityö

- Keski-Suomen Leadereiden työpaja
- yhteinen strategiapäivä, kevät 2022
- hallitusten verkostokysely ja analysointi
- yhteistyö Keski-Suomen kylät ry, KYT ry
- yhteistyö YTA-alue
- yritysneuvonnan verkosto

Tilaisuudet, mm.

- Ideariihikiertue, marraskuu 2019
- Maaseutu on nyt! -webinaari
- Yhdistys- ja hankeiltoja kunnissa
- Ideoi, Innostu, Iloitse joka kunnassa

Hallitus

- kokoukset, 4 hallitusta
- Menti-kyselyt
- strategiaryhmä
- Työkaluja tulevaisuuteen kuntaedustajille -tilaisuus
- yhteiskokous PoKo + Vesuri

Teemahankkeet 2 kpl

- infotilaisuudet kaikissa kunnissa
- aloituskokoukset

Viestintä

- uutiskirjeet, some, lehtijutut, sähköpostit

Vertaistuki Maaseutukehitys
Vertaistuki PoKo

Kuntayhteistyö

- työpäivät, hanke- ja yritysajat kunnissa 2x vuosi/kunta
- kunnanjohtajien tapaamiset vuosittain
- kuntarahaneuvottelut
- teematapaamiset

Aamukahvit, Teams-tapaamiset

- ELY + Leader
- toiminnanjohtajat, K-S Leaderit
- hanke- ja yritystukikoulutukset
- verkostoamut

Keski-Suomen hallituspäivät vuosittain/viestintähanke

- ohjelmakauden 2014–2020 tulokset

Kalaleader

- kalaleaderin valmistelukokoukset
- Venematkailun kehittäminen Kuhmoisissa
- kuntakiertokunnissa huhtitoukokuu 2022

Pirkanmaa

- Pirkan Kylät
- Tervetuloa Pirkanmaalle
- kyläkirjeet
- Pirkanmaan Leader-ryhmät, aamukahvit, Tämänkin kaiken EU mahdollistaa -roadshow
- Pirkanmaan ELY-keskus, yhteistyöpalaverit

Hankkeet hyödyksi, hankkeiden aloituskokoukset

- ohjausryhmätyöskentely
- muiden rahastojen hankkeet
- yhteistyö maakunnallisten hankkeiden kanssa, hanke-toimijoiden verkosto

1 vaiheen hakuohje
1 vaiheen hakemuksen lähettäminen 31.5.2021
Palaute hakemukseen

2 vaiheen hakuohje
Strategian lähettäminen 22.6.2022

Jäsenet

- vuosikokoukset 3 kpl
- jäsenkirjeet

3 TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS JA NYKYTILAN ANALYYSI

Vesuri-ryhmän toiminta-alueena on Jämsän ja Keuruun kaupungit ja Kuhmoisten, Multian ja Petäjäveden kunnat. Alue muodostuu Jämsän ja Keuruun seutukunnista, Petäjävesi kuuluu Jyväskylän ja Kuhmoinen Tampereen seutukuntaan. Vesuri-ryhmä toimii Keski-Suomen läntisissä osissa ja osin Pirkanmaalla, koska Kuhmoinen siirtyi vuoden 2021 alkaessa Pirkanmaan maakuntaan. Leader-toiminnan osalta Kuhmoinen kuuluu edelleen Vesuri-ryhmään, siten toiminta-alue pysyi samana siirryttäessä ohjelmakaudelle 2023–2027.

Maaseutuindikaattorit, paikkatietopohjainen kaupunki-maaseutuluokitus, vuosi 2020

	Jämsä	Keuruu	Kuhmoinen	Multia	Petäjävesi
Harvaan asuttu maaseutu	3292	1198	2135	1533	662
Ydinmaaseutu	4319	2462			
Kaupunkien läheinen maaseutu					3019
Maaseudun paikalliskeskukset	12 133	5770			
Tuntematon	143	56	26	25	91
Yhteensä	19 887	9486	2161	1558	3772

Harvaan asuttua maaseutua on kaikissa kunnissa, Multia ja Kuhmoinen ovat kokonaan harvaan asuttua maaseutua, kaupungin läheistä maaseutua on Petäjävedellä ja seutukaupungit Jämsä ja Keuruu ovat maaseudun paikalliskeskuksia.

Alueen maantieteellinen koko on kehittämislle riittävän suuri ja sopivan pieni, mikä mahdollistaa hyvin paikallisen toiminnan, neuvonnan ja aktivoimisen jalkautumisen kuntiin. Ajomatka alueen läpi on noin 2 tuntia, matkaa 150 km. Kehittämistarpeita on paljon ja ne ovat yhteneväisiä; väki vähenee ja ikääntyy, jolloin palvelut täytyy turvata. Toisaalta hyödynnettäviä mahdollisuuksia on paljon: luonto, digitaalisuus, kausiasukkaat. Väestömäärä vuoden 2020 lopussa oli 36 864 asukasta, se on vähentynyt noin 5000 edellisen ohjelmakauden aikana.

Kunta	Väestö			Väestön tiheys	Ikärakenne		
	Miehet	Naiset	Yhteensä		0-14	15-64	+65
Jämsä	9 981	9 906	19 887	12,66	12,6 %	55,1 %	32,3 %
Keuruu	4 707	4 779	9 486	7,54	13,2 %	52,3 %	34,5 %
Kuhmoinen	1 075	1 086	2 161	3,27	8,1 %	48,0 %	43,9 %
Multia	800	758	1 558	2,12	13,7 %	50,6 %	35,6 %
Petäjävesi	1 929	1 843	3 772	8,26	18,9 %	56,3 %	24,8 %
Keski-Suomi	135 749	136 868	272 617	16,99	15,4 %	60,8 %	23,7 %
Pirkanmaa	257 521	265 331	522 852	39,46	15,5 %	62,5 %	22,1 %

Väestönkehitys on alueella negatiivista. Alueet menettävät erityisesti opiskelumaan lähteviä 15–24 v. nuoria. Syntyvyys on laskenut tasaisesti alueen kaikissa kunnissa. Koko Vesurin alueella syntyy yhteensä vähemmän lapsia vuodessa kuin esimerkiksi keskisuomalaisessa Laukaan kunnassa. Väkiluvun ennustetaan vähenevän edelleen. Erityisesti nuorten ja työikäisten määrä vähenee, kun taas yli 65-vuotiaiden määrä kasvaa. Kuhmoinen on tällä hetkellä Manner-Suomen ikääntynein kunta. Kuhmoislaiten mielestä sitä ei kuitenkaan huomaa mistään. Vaikka väestönkehitys on negatiivista, silti vuonna 2021 alueen moni kunta oli muuttovoittoinen, Keuruu +53 ja Jämsä +13 asukasta. Alueelle leimallinen negatiivinen väestönkehitys edellyttää, että kuntien vetovoimaa ja varsinkin pito-voimaa saadaan lisättyä ja säilytettyä. Positiivisen puheen ja ilmapiirin merkitys esimerkiksi paluumuut-toon on huomattava. Jos asukkaista ja toimijoista pystytään pitämään kiinni, voidaan väestönkehitykseen liittyviä haasteita helpottaa ja säilyttää alueen elinvoima.

Kuntien väkiluvut vuosina 2015 ja 2020 sekä väestöennuste vuodelle 2030 (Tilastokeskus)

	VÄKILUKU 2015	VÄKILUKU 2020	MUUTOS-%	ENNUSTE VUONNA 2030
Jämsä	21 542	19 887	-7,7	17 156
Keuruu	10 117	9 486	-6,2	8 396
Kuhmoinen	2 334	2 161	-7,4	1 905
Multia	1 710	1 558	-8,9	1 327
Petäjävesi	4 008	3 772	-5,9	3 408
Keski-Suomi	273 446	272 617	-0,3	269 281
Pirkanmaa	508 448	522 852	+2,8	546 805

Väestöllinen ja taloudellinen huoltosuhde

(Keski-Suomen liitto, Tilastokeskus)

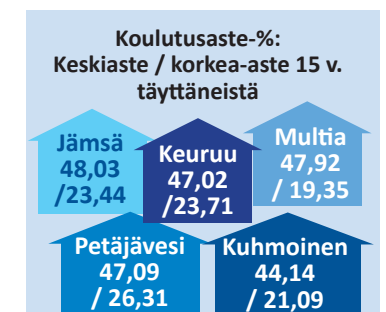
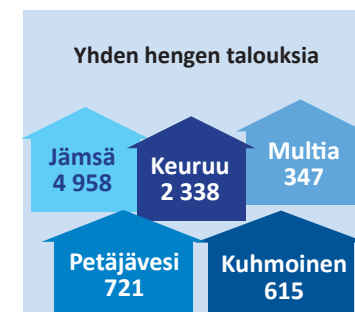
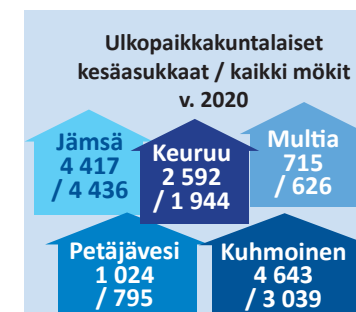
	Väestöllinen huoltosuhde v. 2021	Väestöllinen huoltosuhde v. 2030	Taloudellinen huoltosuhde v. 2020
Jämsä	82,9	100,0	180
Keuruu	92,5	108,2	191
Kuhmoinen	112,6	108,2	219
Multia	100,0	115,1	213
Petäjävesi	76,5	77,6	162
Keski-Suomi	64,8	67,5	162
Pirkanmaa	60,0	60,9	140

Eniten yrityksiä on korjaamo- ja rakennusaloilla, maa- ja metsätaloudessa sekä teollisuudessa. Yrityksiä alueella toimii yli 2800. Jämsässä matkailu on merkittävä elinkeino. Suurimmat yksityiset työllistäjät ovat Patria Oyj ja

UPM-Kymmene Oyj. Jämsässä yritysten liikevaihto romahti koronavuonna. Tässä heijastuu metsäteollisuuden vaikeudet (-22 %) ja matkailuliiketoiminnan hiipuminen (-32 %). Jämsä tavoittelee Kaipolassa lopetetun paperitehtaan tiloihin mm. bio- ja kiertotalouden liiketoimintaa. Tämän onnistuminen vaikuttaisi merkittävästi seudun tulevaisuuden näkyymiin. Jämsässä yritysten henkilöstömäärä väheni selvästi koko maata enemmän, majoitus- ja ravitsemisliiketoiminnassa vähennys oli suurinta. Keuruulla yritysten liikevaihdot vähenivät koronavuonna lähes samalla tahdilla kuin koko maassa, ja henkilöstömäärä laski hieman koko maata ja Keski-Suomea enemmän. Samalla hyvä työllisyyskehitys pysähtyi.

Työpaikat toimialoittain 31.12.2021 ja työpaikka-omavaraisuus 31.12.2019 (Tilastokeskus)

	Alkutuotannon työpaikat %	Jalostuksen työpaikat %	Palvelujen työpaikat %	Työpaikka-omavaraisuus %
Jämsä	4,2	35,7	58,7	99,9
Keuruu	5,1	29,9	63,2	98
Kuhmoinen	13,5	18	65,7	84,5
Multia	28,5	28,2	42,3	113,2
Petäjävesi	11,7	17,6	66,8	58,9

Vesurin alue ja resurssit ovat riittävän suuret toiminnan ja verkostojen kehittämiseksi. Alueella on yli 2800 yritystä ja lähes tuhat yhdistystä, joista saamme vuosittain uusia tuen hakijoita. 2014–2020 näitä oli yli 75. Laajennamme verkostoa ja lisäämme resursseja tiivistämällä yhteistyötä alueeltaan samankaltaisen Leader Pokon kanssa. Yhteinen strategiatyö on jo nyt lisännyt esimerkiksi maakuntarajan ylittäviä hankkeita.

4 KEHITTÄMISTARPEET

4.1 Tarve- ja voimavara-analyysi

Alueen sisäiset vahvuudet

ASUMINEN JA YHTEISÖLLISYYS: läheisyyden ekonomia, asioinnin helppous, hyvät harrastusmahdollisuudet, aktiivinen talkootyökulttuuri, paljon luettut paikallis- ja kaupunkilehdet

KULTTUURI: kansainvälisesti ja kansallisesti tunnetut: Päijänne, Keurusselkä, Himos, maailmanperintökohteet, saunakulttuuri, rautatiekulttuuri, huopa, ralli, talkooperinne, toimija- ja paikkakohdaisen perinteen arvostus (maaseutu, teollisuus, kulttuuri)

LUONTO JA YMPÄRISTÖ: kulttuurimaisemat, metsät, luonnon antimet, puhdas vesi, reitit ja matkailu, jätteiden käsittelyn ja kierrätyksen edelläkävijyys, uudistuvat energiamuodot, Kalaleader

KOULUTUS: uusia kouluja ja päiväkotirakennuksia, kyläkouluja, lukioita, ammattioppilaitos, toisen asteen oppilaitosten urheiluvallmennus, korkeakouluopinnot mahdollisia

YRITTÄJYYS: sijainti keskellä Suomea (Tampere-Jyväskylä-Seinäjoki-Lahti), monipuolinen elinkeinorakenne ja maatalousyrittäjyys, lentokoneteollisuus, tilaa kasvaa ja rakentaa, tyhjiä liiketiloja ja kiinteistöjä, kohtuullinen kustannustaso, toimiva laajakaista osassa aluetta, etäyhteydet ja etätyöpisteet kylillä, Jämsä Tehdas, yrityspalveluja saatavilla

KANSAINVÄLISYYS: maahanmuutto, maailma tulee kylälle ja kylä menee maailmalle

Vesurin alueen sijainti keskellä Suomea on otollinen niin tavaran kuin ihmistenkin liikkumiselle. Yrityksillä on tilaa kasvaa ja rakentaa, tänne on helppo sijoittua. Saatavilla on tyhjiä liiketiloja ja kiinteistöjä ja niiden kustannustaso on kohtuullinen. Toisaalta yritys- ja asuintilojen kysyntä vastaamaton tarjonta sijainnin ja kiinteistötyypin osalta voi haitata sijoittumista. Erityisesti nuorten asumisen kohdalla kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa.

Väestörakenteen vinouma aiheuttaa monia ongelmia, erityisesti hoiva- ja terveyspalvelujen kysyntä kasvaa. Yrittäjät, myös maatalousyrittäjät ikääntyvät ja jatkajia on vaikea löytää. Alueella on työttömyyttä, mutta työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa eikä yrityksiin saada osaavaa työvoimaa. Maahanmuutolla voidaan helpottaa työvoiman saantia. Alueella on monipuolinen elinkeinorakenne. Oman leimansa alueen teolliseen toimintaan luo Hallin lentokoneteollisuus ja se on näkyvillä niin yritystoiminnassa kuin yhdistysten yleishyödyllisissä hankkeissa.

Yritysten ja asukkaiden sujuvaa arkea edistää hyvät

Alueen sisäiset heikkoudet

ASUMINEN JA PALVELUT: yritys- ja asuintilojen puute, kysyntää vastaamaton tarjonta (sijainti ja kiinteistötyyppi), joukko- ja syöttöliikennepalvelujen vähäisyys, autopakko, saavutettavuus, ikärakenne, vähän nuoria, yhdistysten puutteelliset henkilöresurssit, digitaitojen heikkous, esteettömät palvelut vähäisiä, sosiaali- ja terveyspalvelujen keskittyminen

YHTEISÖLLISYYS: yhteisöjen vastuunkantajien ikääntyminen ja väheneminen, muutosvastarinta, näköalattomuus, näivettyminen, pitkien piippujen syndrooma

OSASSA ALUETTA PUUTTEELLINEN INFRA: huonot laajakaistayhteydet yrittäjyyden, asumisen ja etätyön este, biopolttoaineen saannin, sähkölatausmahdollisuuksien ja vesihuoltoverkoston puutteellisuus

YRITTÄJYYS: yrittäjät ikääntyvät ja jatkajia vaikea löytää, työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, erikoisliikkeet ja -palvelut rajallisia, keskustat hiljenevät, yhteismarkkinoinnin heikkous, yritys-palvelut hajanaisia

LUONTO JA YMPÄRISTÖ: luontokohteiden sopimukset eivät ole ajan tasalla, luonto- ja matkailukohteita ei hyödynnetä, raaka-aineita, sivuvirtoja, hävikkiruokaa ja energiavaroja ei hyödynnetä tehokkaasti ja kestävästi

laajakaistayhteydet osassa aluetta. Toisaalta huonot yhteydet ovat osassa aluetta jopa yrittäjyyden ja etätyön esteenä. Toimivat etäyhteydet kuitenkin mahdollistavat monien palveluiden saannin myös harvaan asutulla maaseudulla mikä tasa-arvoistaa asukkaita. Kylille ja keskuksiin on perustettu etätyöpisteitä opiskeluun ja työntekoon, kuten käyttäjille maksuton yhteisöllinen etätyötila, Jämsä Tehdas. Älykkäillä kylillä on runsaasti yhteisöllistä aktiivisuutta, yhdistykset ovat sisällyttäneet älykkyiden toimintaansa ja hankkeisiinsa. Esimerkiksi älykkään maaseudun soveltamista testattiin teemahankkeissa, joissa yhdistyksiä kannustettiin digitaalisuuden kehittämiseen viestinnässä ja toiminnassa. Maaseudun yhteisöt ja yritykset hyödyntävät digitaalisuutta vaihtelevasti.

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi fossiilista polttoaineista halutaan luopua. Uusiutuvan energian käyttöönoton esteenä on esimerkiksi biopoltoainetankkausasemien ja sähkönlatauspisteiden puuttuminen tai niiden harva sijainti. Myös jakamistalous säästää luonnonvaroja. Alueen jätehuolto on edistyksellistä. Kestävän kehityk-

Alueen ulkoiset mahdollisuudet

DIGITAALISUUS: sähköiset ja digitaaliset palvelut, itsepalvelupisteet, yhteisöllisyys digitaalisten kanavien välityksellä, paikkariippumaton työ, yrittäjyys ja opiskelu, kausiasukkaat, monipaikkaisuus

KOTIMAAN MATKAILU: luontokohteet, reitistöt, vesistöt, kansallispuistot, puhdas luonto, hiilinielut, kulttuurimaisemat

ILMASTON LÄMPENEMINEN: uutta maatalousyrittäjyyttä, uusia viljelylajeja ja -tekniikoita

YMPÄRISTÖTIEOTOISUUDEN LISÄÄNTYMINEN: jakamis- ja kiertotalous säästää luonnonvaroja ja pienentää luontokatoa, lainaamot, paljon raaka-aineita, sivuvirtoja, hävikkiruokaa, energiavaroja

MAASEUDUN TRENDIKKYYS: varautuminen maaseudulla helpompaa, väljyys, hiljaisuus, pimeys, puhtaus, turvallisuus

sen periaatteiden mukaan jätteiden syntymistä ennaltaehkäistään ja syntyvät jätteet hyödynnetään. Vaativatkin jätehuolto- ja kierrätyspalvelut hoidetaan paikallisten yritysten voimin. Ilmastonmuutos luo mahdollisuuksia uuteen maatalousyrittäjyyteen, uusien viljelylajien ja -tekniikoiden käyttöönottoon. Sisä-Suomen Kalaleader lisää resursseja kalastuselinkeinoon ja -harrastamisen osalta sekä lisää alihyödynnetyn kalan käyttöä ja lähiruuantuotantoa.

Äkilliset muutokset toimintaympäristössä vaativat varautumista monin tavoin. Maaseudulla olosuhteet ja yhteisöllisyys antavat hyviä mahdollisuuksia varautumiseen. Luonnon antimet ovat helpommin saatavilla ja kotitarveviljely onnistuu kätevämmiin maalla kuin kaupungissa.

Nuoriin ja lapsiin panostetaan; uusia kouluja ja päiväkoteja rakennetaan. Alueella on kyläkouluja, lukioita, ammattioppilaitos ja usean korkeakoulun opinnot ovat mahdollisia. Toisen asteen oppilaitoksissa Jämsässä voi hyödyntää urheiluvallmennusmahdollisuutta mikä houkuttelee opiskelijoita ympäri Suomea. Keuruulla yritykset ovat rekrytoineet työntekijöitä ulkomailta ja heille on tarjottu mahdollisuuksia koulutautua ja asettua perheineen alueelle asumaan.

Toimivien yhteyksien myötä maailma tulee kylälle ja kylä menee maailmalle ja mahdollistaa kansainvälistymisen. Kausiasukkaiden suuri määrä ja monipaikkaisuus on merkittävä piirre alueella. Kuhmoisissa kausiasukkaat kolminkertaistavat asukasluvun kesällä. Kausiasukkaiden avulla pai-

Alueen ulkoiset uhat

LUONTOA UHKAAVAT YMPÄRISTÖONGELMAT: maisemien umpeenkasvu ja ränsistyminen, luonnon kapeneminen, saastuminen, hiilipäästöt, vieraslajit, luontokato, ilmaston lämpeneminen (maatalous, säätö)

ULKOA TULEVA SÄÄNTELY: energialainsäädäntö (turve), kaavoitus, maankäyttö, omistajuus, muuttuva lainsäädäntö tai vaatimukset (metsänomistajien metsänkäyttö), tiestön kunnossapidon korjausvelka

PAIKALLISEN VAIKUTTAMISEN JA PÄÄTÖKSIEN VÄHENTYMINEN: globaali päätöksen teko ja kaupan haavoittuvuus, raaka-ainepula, energian saatavuus ja hinta

ODOTTAMATON UHKA: säätömiöt, pandemiat ja tietoturvan vaarantuminen, sota, elinkustannusten nousu

kallisten tuotteiden ja palvelujen kysyntä kasvaa ja palveluja on mahdollisuus säilyttää. Maaseudulla asumista puoltaa trendit; väljyys, hiljaisuus, pimeys, puhtaus ja turvallisuus, jotka lisäävät sosiaalista hyvinvointia. Pienillä paikkakunnilla toteutuu läheisyyden ekonomia ja asioinnin helppous. Luonto ja sen monipuoliset käyttömahdollisuudet, kansallispuistot, vesistöt, luontoreitit ja -matkailu ovat koko alueen vahvuuksia.

Alueen vetovoimaa lisäävät tunnetut brändit. Vesurin alue on kansainvälisesti ja kansallisesti tunnettu esimerkiksi maailmanperintökohteistaan; Petäjäveden Vanhasta Kirkosta ja Struven ketjusta, saunakulttuurista, Päijänteestä, Keurusselästä, Himoksesta, huovasta, rautatiekulttuurista ja rallisista. Maaseutua markkinoidaan mielikuvien avulla.

Kehtämisen tarpeita on paljon ja ne ovat alueella yhteneväisiä; väki vähenee ja ikääntyy, jolloin palvelut täytyy turvata. Myös ikääntyvän väestön digiosaamisesta on huolehdittava. Toisaalta hyödynnettäviä mahdollisuuksia on paljon esim. luonto, digitaalisuus ja kausiasukkaat.

Kuva: Kuvituskuva

4.2 Kehittämistarpeet ja -kohteet

Kehittämistarpeet ja -kohteet sekä on johdettu SWOTin ja osallistavan strategiaproessin tuloksista. Niissä on ristiintaulukoiden tulkittu, miten hyödynnetään vahvuudet ja mahdollisuudet, korjataan ja kehitetään heikkouksia käyttäen mahdollisuuksia, varaudutaan ja ennakoidaan uhkia käyttäen vahvuuksia sekä vältetään ja torjutaan uhkia huomioon ottaen heikkoudet.

	Sisäiset	Vahvuudet	Heikkoudet
Ulkoiset			
Mahdollisuudet		HYÖDYNÄ VAHVUUDET JA MAHDOLLISUUDET	KORJAA JA KEHITÄ HEIKKOUSIA KÄYTTÄEN MAHDOLLISUUKSIA
Uhat		VARAUDU JA ENNAKOI UHKIA KÄYTTÄEN VAHVUUKSIA	VÄLTÄ JA TORJU UHKIA HUOMIOON OTTAEN HEIKKOUEDET

1. Yrittäjyyden ja elinkeinojen edistäminen

- monipuolisia ja -tasoisia matkailupalveluja, kotimaan matkailu, kv-matkailu
- kalastusmatkailu, matkailukalastus
- matalan kynnyksen yritystilat
- yrittäjämönteisyys konkreettiseksi teoiksi, joustavuus!
- yrityspalvelut joustaviksi ja tiiviiksi, verkostot vahvaksi
- erilaiset yritysruudot (esim. pop-up, kevytyrittäjyys, osa-aikayrittäjyys) avuksi uusien yrittäjien rohkaisemiseksi
- näkyvyys, viestintä
- matkailupalveluiden tuotteistaminen, markkinointiosaamisen, digitaalisuuden, yhteistyön ja hankintaosaamisen lisääminen
- erikoisliikkeet
- yrityksille työntekijöitä ja jatkajia (mestari/kisälli)
- sukupolvenvaihdos
- lähimatkailu

2. Paikalliset luonto-, ympäristö- ja ilmastoteot

- lähiruoka, lähienergia, lähipalvelut
- sivuvirrat
- reitistöjen, luontokohteiden ja luontomatkailukohteiden saavutettavuus myös digitaalisesti (hyvinvointivaikutukset)
- tiedon ja neuvonnan saatavuus, ympäristötietous
- kylätalojen energiatehokkuus
- maisemien siistiminen
- hävikkiruoka, kierrättäminen
- polttoaineen jakeluverkosto (bio+lataus)
- suot, vesivarannot
- tiedottaminen, viestintä, koulutus tietoturvasta ja hiilinieluviestintä

3. Maaseudun infra kuntoon ja käyttöön

- laajakaista
- vesihuolto
- tiestö

4. Maaseutuasumisesta mahdollisuus, maaseudun trendikkyiden hyödyntäminen

- Hyvä maaseutu kaikenikäisille
- Yhteisöllisyyden, kulttuurin sekä paikallisten ja kansainvälisen verkostojen vahvistaminen
- mielikuviin vaikuttaminen, positiivinen puhe
- kansainvälisyys
- kehittä toisilta oppimista ja vahvista verkostoja (Suomi ja kv)
- Vaikuttava viestintä, hyvä näkyväksi
- sijainti markkinoinnissa /brändityössä, sopivasti syrjässä (myös matkailu)
- hyödynnä markkinoinnissa joustavat ja monipuoliset palvelut, lyhyet varausajat
- paikallisuus, trendikkyys, läheisyys, ihmisen kokoisuus
- kustannustaso
- hyödynnä juurevuus ja juurille palaaminen
- maalaisperinne/ osaaminen
- koronan tuoma asenneilmapiiri
- maaseutu-positiivisuus
- ennakoimattomiin uhkiin varautuminen, turvallisuus- ja ennakointisuunnitelmat
- eriarvoistumiskehitys
- ”yhden asian liikkeitä”
- liian korkea kynnystä
- negatiivinen puhe /asenne
- muutosvastarinta, mustavalkoisuutta, menettämästä uskoa tulevaan

5. Uudistuminen ja älykkäät ratkaisut

- maaseudun turvallisuus (pandemia)
- digitaalisuuden, uuden teknologian ja robotiikan hyödyntäminen, virtuaalitodellisuus, etäyhteydet, etäharrastaminen, monipaikkaisuus, kylien monipalvelupisteet
- älykkyys, yhdistystoiminta, yhteisöllisyys, uudet toimintatavat
- hyödynnä digitaalisuus: liikennepalvelut, asiointi- ja kimpakyydit /sovellukset
- digiosaaminen
- digipalvelut
- kehittä maaseutu-asumisen turvallisuutta ja varautumista parantavia tukiverkkoja
- oppilaitoksiin yhdistystoiminnan ja maaseudun kehittämisen kurseja yritysohjelmien tavoin
- tutkimustoiminta, uuden kehittämisen, innovaatiot -älä laita kaikkia muniä samaan koriin!

Kehittämistarpeiden määrittelyssä on huomioitu myös Vesuri-ryhmän aluetta koskevia maaseudun ja aluekehittämisen toimijoita ja strategioita, kuten;

Keski-Suomen ELY-keskuksen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027

Suunnitelmassa nostetaan päämääräksi biotalous, metsät ja puu monipuolisesti, ruokaketju ja vesistöt sekä vetovoimainen maaseutu. Suunnitelmaa päivitetään vuoden 2022 lopussa.

Keski-Suomen liitto, strategia ja ilmasto-ohjelma

Strategia luo yhteisen suunnan kohti Keski-Suomea, jossa luonto, ihmiset ja talous elävät sopuissa. Tavoitteena on vetovoimainen Keski-Suomi, jossa on työtä ja toimeentuloa, viihtyisä asuinympäristö, sujuvat palvelut ja liikenneyhteydet, elävä kulttuuri ja puhdas, monimuotoinen luonto. Liitto valmistelee Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 tiekarttaa.

Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelma (JASMY)

Järvi-Suomen alueen ELY-keskusten (Etelä-Savo, Kaakkois-Suomi, Keski-Suomi, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) yhteinen ohjelma ilmasto- ja ympäristötoimenpiteiden vaikuttavuuden parantamiseksi kaudella 2020–2027. Järvi-Suomen maaseudun ympäristö- ja ilmasto-ohjelmalla on neljä tavoitetta: vesistöjen tila säilyy vähintään hyvänä tai paranee vähintään hyvälle tasolle, alueesta tulee hiilineutraali, luonnon monimuotisuus säilyy tai lisääntyy, vastuullinen ja kannattava liiketoiminta sekä kestävä asuminen lisääntyvät.

Kuntien strategiat ja elinvoimaohjelmat

Kuntastrategioita on laadittu esimerkiksi Keuruulla ja Kuhmoisissa. Jämsässä Matkailustrategia valmistui keväällä 2022.

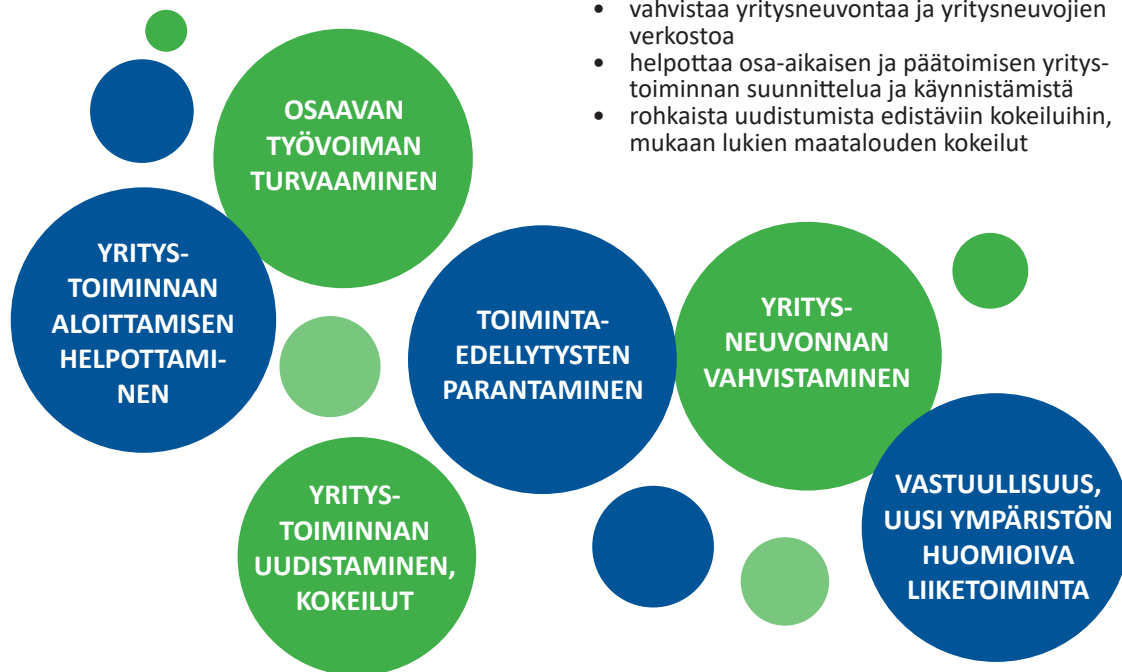
5 KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET, TAVOITTEET JA NIIHIN LIITTYVÄT TOIMET

Valitut kehittämisen painopisteet on johdettu alueen ominaisuuksista ja alueelta osallistavan strategiaproessin myötä esille tulleista paikallislähtöisistä kehittämistarpeista. Niitä on myös peilattu Suomen CAP-suunnitelmaan sekä maakunnallisiin ja valtakunnallisiin eri alojen strategioihin paikallisesta näkökulmasta käsin.

5.1 Kehittyvät ja vastuulliset elinkeinot ja yritykset

Tavoitteena on

- parantaa yritysten toimintaedellytyksiä investointitukien avulla
- edistää työllistämistä ja turvata osaavan työvoiman saatavuutta, työpaikkojen säilyttämistä ja yritystoiminnan jatkuvuutta
- uudistaa yritysten toimintaa esimerkiksi verkostoitumalla ja kansainvälistymällä
- vahvistaa yritysneuvontaa ja yritysneuvojen verkostoa
- helpottaa osa-aikaisen ja päätoimisen yritystoiminnan suunnittelua ja käynnistämistä
- rohkaista uudistumista edistäviin kokeiluihin, mukaan lukien maatalouden kokeilut

Esimerkiksi

- aineelliset ja aineettomat investoinnit uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseksi tai liiketoiminnan parantamiseksi
- yritysryhmät laadun, markkinoinnin tai vastuullisen liiketoiminnan kehittämiseen
- osa-aikaisen tai päätoimisen yritystoiminnan suunnittelu ja käynnistäminen
- yritystoiminnan käynnistäminen omistajavaihdoksen avulla
- yrittäjyyskokeilut, myös maatalouden kokeilut
- uusien liikeideoiden testaaminen

Määrälliset tavoitteet

- tuettavat yritykset 70 kpl, josta uusia yrityksiä 25 kpl
- uudet työpaikat 40 kpl
- säilytetyt työpaikat 100 kpl
- yritysryhmähankkeisiin osallistuvat yritykset 30 kpl
- yrittäjyyskokeilut 5 kpl

5.2 Vaikuttavat ja viisaat luonto-, ympäristö- ja kulttuuriteot

Tavoitteena on

- tukea ympäristönhoitoa ja ilmastotoimia ja edistää ympäristö- ja ilmastotavoitteita
- edistää ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja ilmastonmuutokseen soputumista sekä kestävä lähienergiaa
- edistää kestävä kehitystä ja luonnonvarojen, kuten veden, maaperän ja ilman, tehokasta hoitoa
- edistää luonnon monimuotoisuuden suojelemista ja ekosysteemipalveluita sekä säilyttää elinympäristöjä ja maisemia
- parantaa maaseudun asuin- ja toimintaympäristöä ja pieninfrastruktuuria
- säilyttää ja vahvistaa paikallista kulttuuriperinnettä

Esimerkiksi

- kulttuuri- ja virkistysmahdollisuuksien kehittäminen, luonnon virkistyskäyttöön, toiminnallisiin luontoharrastuksiin, vapaa-ajan infrastruktuuriin ja kulttuuripalveluihin liittyvät investoinnit
- resurssi- ja energiatehokkuutta ja energiansäästöä lisäävät investoinnit
- koneiden ja laitteiden yhteiskäyttö, digitaaliset alustat
- kotiseutu- ja paikalliskulttuurin säilyttäminen
- kylämaisemien ja luonnon monimuotoisuuden hoitaminen, ennallistaminen ja parantaminen
- ruokahävikin ehkäiseminen ja vähentäminen, hiilensidonnin tehostaminen, kiertotalous ym. asukkaiden ja yhteisöjen uusiksi yhteistyömuodoiksi
- vesialueiden tilan parantaminen, kosteikkojen perustaminen
- maaseudun toimintaympäristön kehittämisen investoinnit, vesihuolto ja laajakaista
- luonnon tarjoamien palveluiden ja tuotteiden sekä vetovoimaisuutta lisäävien ekosysteemi-palvelujen kehittäminen
- viisas liikkuminen
- turvallisuutta, esteettömyyttä, saavutettavuutta ja poikkeustilanteiden hallintaa lisäävät investoinnit ja kehittäminen

Määrälliset tavoitteet

- suunnitelmat ja selvitykset 5 kpl
- kunnostetut ja uudet reitistöt sekä luonto- ja lähimatkaileukohteet 10 kpl
- ympäristön ja ilmaston tilaa parantavat hankkeet 30 kpl
- paikallista kulttuuria ja perinnettä vahvistavat hankkeet 10 kpl
- kunnostetut maisemaa ja luonnon monimuotoisuutta parantavat hankkeet 10 kpl
- vastikkeetonta työtä 20 000 h

5.3 Älykkäät ja vireät kylät ja yhteisöt

Tavoitteena on

- kehittää osallistamisen menetelmiä, yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä sekä uudistaa kylä- ja yhdistystoimintaa, erityisesti nuoret huomioiden
- laatia ja toteuttaa kylien kehittämissuunnitelmia, jotka liittyvät mm. turvallisuuteen, ympäristön suojeluun, varautumiseen tai palvelujen tarpeeseen
- parantaa maaseudun palveluita, niiden saatavuutta ja saavutettavuutta, kehittää kyliä ja lisätä vireyttä ja elinvoimaisuutta tulevaisuuden asuinpaikkana
- parantaa ja laajentaa infrastruktuuria, joka edistää esimerkiksi uusiutuvaa energiaa, vesihuoltoa, lähiruokamarkkinoita ja vähähiilistä yhteiskuntaa tai esteettömyyttä
- kehittää hyvää elämää edistäviä harrastusmahdollisuuksia ja lähimatkailua
- ratkaista yhteisöjen haasteita älykkäästi digitalisaation tai uuden verkostoitumisen avulla

Esimerkiksi

- maaseudun trendikkyiden hyödyntäminen, maaseutuasumisen ja lähimatkailun kehittäminen,
- uudistunut ja innostava maaseutuviestintä
- paikallisten palvelujen kehittäminen ja digitalisointi asukkaiden ja yritysten yhteistyönä
- monipaikkaisuus ja paikkariippumattoman työnteon erilaiset ratkaisut, monipalvelukeskukset, etätyöpisteet
- uusien tai kunnostettujen lähiliikuntapaikkojen rakentaminen, verkostojen luominen
- yhteisöllisyyttä vahvistavat kokoontumistilat ja tilat yhteiseen tekemiseen esim. nikkarointiin ja keksintöjen ja ideoiden jalostamiseen

Määrälliset tavoitteet

- älykkäät kylät -strategiat 5 kpl
- suunnitelmat ja selvitykset 5 kpl
- älykkäät investoinnit ja kehittämisen kokeilut 10 kpl
- uudet ja kunnostetut lähiliikuntakohteet ja harrastusmahdollisuudet 15 kpl
- uudet ja kunnostetut kokoontumistilat, monipalvelukeskukset ja etätyötilat 15 kpl
- vastikkeetonta työtä 20 000 h

Vesuri-ryhmän vision mukaisesti alueella kehitetään hyvää elämästä parempaa. Hyvä maaseutu on kaikenikäisten, mutta painopisteissämme korostuvat nuoret. Muut läpileikkaavat teemat ovat kansainvälisyys, ilmasto ja älykäs maaseutu. CAP-suunnitelman läpileikkaavat teemat ovat osaamisen kehittäminen, innovaatiot ja digitalisaatio.

6. RAHOITUSSUUNNITELMA

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi Vesuri-ryhmän paikallisen kehittämissuunnitelman 26.1.2023 ja myönsi sen toteuttamiseen 2 616 000 € julkista rahoitusta. Tämän lisäksi toimintarahana osuus on 848 800 €.

Haettava CAP-rahoitus paikallista kehittämissuunnitelmaa toteuttaviin toimiin (euroa)

PAINOPISTE:	EU (43 %)	VALTIO (37 %)	KUNTA (20 %)	JULKINEN RAHOITUS YHTEENSÄ (€ ja %)	YKSITYINEN RAHOITUS (tavoite)	KOKONAIS-RAHOITUS YHTEENSÄ
KEHITTYVÄT JA VASTUULLISET ELINKEINOT JA YRITYKSET	562 440	483 960	261 600	1 308 000 50 %	704 308	2 012 308
VAIKUTTAVAT JA VIISAAT LUONTO-, KULTTUURI- JA YMPÄRISTÖTEOT	281 220	241 980	130 800	654 000 25 %	352 154	1 006 154
ÄLYKKÄÄT JA VIREÄT KYLÄT JA YHTEISÖT	281 220	241 980	130 800	654 000 25 %	352 154	1 006 154
STRATEGIAA TOTEUTTAVAT TOIMET YHTEENSÄ	1 124 880	967 920	523 200	2 616 000 65 %	1 408 616 35 %	4 024 616 100 %
TOIMINTARAHAA (laskentakaavan mukaan)	364 984	314 056	169 760	848 800		

Yksityisen rahoituksen osuuden tavoite on 1 408 616 €. Kunnat rahoittavat strategian toteuttamista 4 €/asukas/vuosi (5 v). Kuntien sitoutuminen rahoitukseen on varmistettu kuntien päätöksillä. Toimintarahaa määrätty annetun laskentakaavan mukaisesti. Toimintarahaa riittää kahden työntekijän henkilöstökuluihin, hallituksen kuluihin, toimintaan ja aktivointiin.

Strategian toteuttamisessa hyödynnetään Sisä-Suomen Kalaleaderin rahoitusta. ”Kestävää kasvua kalasta - Sisä-Suomen Kalaleaderin kehittämissuunnitelma 2021–2027” on saanut 1,5 miljoonan euron kokonaisrahoituksen. Vesuri-ryhmän osuus Kalaleaderin kuntarahoituksesta on 21 000 €.

Ohjaamme tarvittaessa hakijoita muihin sopiviin rahoituskanaviin. Näitä ovat muun muassa Keski-Suomen ja Pirkanmaan ELY-keskukset ja liitot, Keski-Suomen Kulttuurirahasto, Suomen Kotiseutuliitto, Museovirasto, opetusministeriö sekä erilaiset rahastot ja säätiöt. Myös kunnat ja pankit myöntävät rahoitusta yhdistysten hankkeisiin ja toimintaan. Alueen matkailu- ja kulttuuritoimijoita on ohjattu hakemaan uutta kansallista harvaan asutulle maaseudulle tarkoitettua rahoitusta omiin kehittämishankkeisiinsa.

Kuva: Pekka Kaukonen

7 TOIMEENPANON KUVAUS

Kuva: Tuula Tikka

Vesuri-ryhmä kokoaa paikallisia resursseja alueensa kehittämistyöhön. Laajapohjaisuus on Leader-toimintatavan ja maaseudun kehittämisen yksi pääperiaatteista. Ryhmän toiminnassa on mukana innostunut ja laaja joukko toimijoita. Vesuri-ryhmä on avoin kaikille alueen toimijoille ja toteutamme paikallista kehittämissuunnitelmaa. Toiminnalla parannamme maaseudun elinvoimaisuutta, kehitämme paikallisia palveluja ja elinkeinoja, tuemme mikroyrityksiä ja yrittäjyyttä ja lisäämme osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Toimintamme on ihmisten ja yhteisöjen aktivoimista ja neuvontaa sekä rahoitusta ideoiden toteuttamiseksi.

7.1 Aktivointi

Vesuri-ryhmä on yhdessä ideoiva, hankkeista innostuva ja toimijoiden kanssa tuloksista iloitseva maaseudun kehittämissuunnitelma. Tämä näkyy esimerkiksi uusina, kokeilevina aktivointi- ja yhteistyön tekemisen tapoina. Vesuri hyppäsi pitkän digiloikan ja otti käyttöönsä sähköiset kokousvälineet ja työkalut neuvonnassa. Aktiivisella toiminnalla ja viestinnällä tähdätään uusien hanketoimittajien saamiseen mukaan kehittämistyöhön. Vesurin aktivoimistyön onnistumisenä voidaan pitää yritysryhmähankkeiden ja uusien hakijoiden suurta määrää. Kun on innostunut, on helppo olla innostava!

Vakiintuneita toimintatapoja ovat kunnissa säännöllisesti järjestettävät hanke- ja yritysclinikat (3 krt/v/kunta). Kuukausittaiset vastaanotot ja liikuvat työpäivät kunnantaloilla ja esim. kirjastossa edistävät saavutettavuutta. Näistä viestitään mm. yhteistyökumppaneiden uutiskirjeissä, esimerkiksi Kehittämissuunnitelman uutiskirjeeseen saa yli tuhat yrittäjää Keuruun, Multian ja Petäjäveden alueella. Työntekijöiden lisäksi hallitusjäsenet osallistuvat tilaisuuksiin, toreille ja markkinoille (1–2/v/kunta). Kaikkien kuntien kanssa tehtävä tiivis yhteistyö on luonnikasta, jatkuvaa ja tavoitteellista. Esimerkiksi Jämsän kaupungin elinvoimajohdossa mainitaan paikallisen kehittämisen tukemisen.

Kuva: Anu Ouni

7.2 Yhteistyö ja verkostoituminen

Vesuri on aktiivinen verkostovaikuttaja ja tavoitteena on vahvistaa tätä roolia. Asemamme on vakiintunut, olemme profiloituneet paikallisen kehittämisen kentässä ruohonjuuritason toimijoiden kumppaniksi. Toimisto on Jämsässä, mutta näymme ja toimimme koko alueella.

Dynaaminen verkostotyö vaatii jatkuvaa uudistumista, oppimista, tutustumista ja yhteistyön luomista. Vesurin paikallinen ja maakunnallinen verkosto muuttuu jatkuvasti monesta syystä. Verkostotutkimuksissamme kuvataan toimijat, kehittämis- ja osaamistarpeet, tavoitteet sekä verkoston vuosikello. Vesuri-ryhmän dynaaminen verkostotutkimus on strategian liitteenä.

Ydinverkosto: Vesurin hallitus ja työntekijät muodostavat toiminnan moottorin. Hallituksen tehtävänä on hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinta ja viestintä. Hallitus kuuntelee asioita "Vesuri-korvalla". Hallituksen osaamista lisätään osallistamalla koulutuksiin ja ajankohtais- ja puheenjohtajapäiviin. Hallitusjäseniä nimitään seuranta- ja ohjausryhmiin, he tapaavat hanke-toimijoita ja toimivat hankekummeina osallistuen aloituskokouksiin. Hallitus on verkostoitunut Keski-Suomen Leader-hallitusten kanssa ja strategiatyön vuoksi myös Leader Pokon hallituksen kanssa. Verkostoilla on iso merkitys toiminnan vaikuttavuudelle, siksi ne selvitetään aina hallituksen vaihtuessa. Vuodesta 1997 lähtien hallituksissamme on toiminut yhteensä yli 140 eri jäsentä. Hallituksen verkostot ulottuvat monille tasoille ja laajenevat jatkuvasti.

Paikallinen verkosto: Vesurin hallitus hyväksyy uudet jäsenet. Kesäkuussa 2022 henkilöjäseniä on 328 ja yhteisöjäseniä 65. Jäsenistö on heterogeeninen joukko hanketoimijoita, entisiä hallituksen jäseniä ja maaseudun kehittämisestä kiinnostuneita asukkaita ja yhdistyksiä. Jäsenet voivat kuulua myös muihin Vesurin verkostoihin, yhteys vaihtelee hyvin vahvasta heikkoon. Vuonna 2021 tehty sääntömuutos vahvistaa yhteyttä jäsenistöön. Vuosikokous on tärkeä osa viestintää tässä

verkostossa ja osallistuminen on ollut aktiivista. Vuoden 2022 vuosikokoukseen osallistui 52 jäsentä!

Hankkeita toteuttavat yhdistykset, järjestöt ja yritykset ovat hankkeidensa kautta lähellä Vesuria. Ne ovat monipuolinen, kasvava ja vaihtuva joukko toimijoita, joiden muodostama verkosto halutaan pitää vahvana myös hankkeen päätyttyä. Tämän verkoston laajeneminen on tärkeä tavoite. Vuoden 2022 alussa tehdyn vaikuttavuustutkimuksen mukaan yhteistyö on mutkatonta ja luottamuksellista. Hankeneuvonta ja -ohjaus koko hankkeen elinkaaren ajan, aloituskokoukset ja maksatuksen neuvonta varmistavat onnistuneen hankkeen. Hyvien käytäntöjen jakamista verkostossa tehostetaan hankkeiden yhteisillä päätöskokouksilla. Hanketoimijoilla on ollut aktiivinen rooli strategiatyössä ja alueen tarve- ja voimavara-analyysin luomisessa. Alueiden väliset hankkeet laajentavat ja vahvistavat näitä verkostoja. Selkeä työnjako Leader-ryhmän ja ELYn välillä helpottaa tämän verkoston toimintaa.

Verkostotyötä tehdään monin tavoin myös niiden yhdistysten ja yritysten kanssa, jotka eivät ole Vesurin hankekumppaneita. Ne ovat aktiivoinnin ja viestinnän kohteena ja voivat rohkaistua hakemaan hanketta. Vesuri-ryhmä on yhdistystoiminnan ammattilainen ja tässä roolissa annetaan apua yhä enenevässä määrin yhdistystoiminnasta yleensä. Yhdistykset ja Vesuri kokoontuvat yhdessä esim. kunnittaisissa kumppanuuspöydissä.

Alueen kunnat ja niiden elinvoimatoimet ovat viikoittaisia yhteistyökumppaneita. Kunnat ovat Vesurin jäseniä ja niiden sitoutuminen toimintaan on ollut vahva. Kunnilla on merkittävä rooli hankkeiden välirahoitusten myöntäjinä. Kunnat ovat myös hankkeiden hakijoita ja yleishyödyllisten hankkeiden kumppaneita. Vesurin työ on osa kuntien elinvoimatyötä. Vesurin paikallinen strategia täydentää kuntien strategioita osallistaen ja kehittäen. Säännölliset työpäivät ja hanke- ja yritysclinikat kunnissa sekä nimetyt kunnan yhteys-

henkilöt vahvistavat verkostoa. Vesuri on usein kutsuttu kunnanhallitusten ja elinvoimajaostojen kokouksiin kertomaan paikallisesta kehittämisestä. Yhteistyö kehittämissyhtiön ja kuntien elinkeinohenkilöstön kanssa on monipuolista ja jatkuvaa. Teemme paljon yhteistyötä teknisen toimen kanssa hankkeiden rakentamisen ja maankäytön lupien osalta. Osallistavan budjetoinnin kokeilu Elävät Kylät -hankkeen ja Jämsän kaupungin välillä on toimintatapa, johon Vesurikin on osallistunut verkostanalyysiä tehdessään.

Vesurin yhteys alueen nuorisoon on kehittynyt. Alueella on vähän nuoria väestörakenteesta johtuen. 4H-yhdistykset, urheiluseurat ja partioliikunnat eri kunnista ovat hakeneet useita hyviä nuorisohankkeita. Oppilasyhteistyö ammattiopisto Gradian kanssa on tiivistynyt ja yhteistyötä kehitetään edelleen. Gradian opiskelijat osallistuivat strategiatyöhön palvelumuotoilun kurssin yhteydessä. Opiskelijoiden harjoittelupaikkojen ja opettajien työelämään tutustumisjaksojen toteuttamista Vesurissa on suunniteltu. Yhteistyö mahdollistaa myös opiskelijoiden harjoittelun tai ostopalvelujen myynnin Vesurin rahoittamiin hankkeisiin.

Vesuri haluaa olla tulevaisuuteen katsova. Nuoria täytyy saada mukaan hanketyöhön, yhdistystoimintaan ja Vesurin toimintaan. Nuorten osallistamiseksi on perustettu nuorten parissa töitä tekevien, Vesurin ja Maaseutukehityksen yhteinen työryhmä. Vesurissa ei ole ollut aikaisemmin Nuorisoleader-toimintaa, mutta nyt päätös sen aloittamisesta on tehty.

Maakunnallinen verkosto: Verkosto on muuttuva, avoin ja laajentuva. Eniten arkipäivän yhteistyötä tehdään Keski-Suomen Leader-ryhmien, erityisesti Maaseutukehityksen kanssa sekä ELY-keskuksen elinkeino- ja ympäristösastojen ja maakunnallisten hankkeiden kanssa. ELYn kanssa toiminta perustuu yhteistyöasiakirjaan. Pöytäparlamentti on maakunnallisten hanketoimijoiden verkosto, joka on ollut toiminnassa jo 10 vuotta. Pöytäparlament-

Kuva: Timo Määttä

tissa tehdään yhteistyötä myös Keski-Suomen liiton ja sen rahoittamien hankkeiden kanssa. Keski-Suomen Kylien ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen kanssa on yhteistä viestintää, koulutuksia ja tapahtumia. Maakunnallinen verkosto on koko ajan vahvistuva. Vesuri-ryhmä on aktiivinen ja merkittävä toimija näissä verkostoissa osallistujana, johtajana ja kehittäjänä, tilanteen mukaan. Yhteistyö ja verkostoituminen on vahvaa myös Pirkanmaalle päin. Läheisintä yhteistyötä tehdään Pirkan Kylien ja Pirkanmaan Leader-ryhmien kanssa. Arkipäivän vertaistuki Leader Pokon kanssa on tehnyt yhteisestä strategiatyöstäkin sujuvaa ja tuotteliasta. Yhteisiä tapahtumia ja kyselyitä on järjestetty paljon. Pirkanmaalla kuulumme myös Pirkanmaan ELY-keskuksen ja Kumppanuusyehdistys Arttelin verkostoon.

Valtakunnallinen verkosto: Tärkeimpiä kumppaneita ovat muut Leader-ryhmät, joiden kanssa jaetaan hyviä käytäntöjä ja vertaistukea. Osallistumme yhteisiin koulutuksiin ja tapahtumiin.

Vesuri-ryhmä kuuluu itsestään selvästi maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston ja maaseutuverkostopalvelujen verkostoihin. Leader-asiainmies toimii Suomen Leader-ryhmien yhteisenä edustajana ja Leader-toiminnan edistäjänä valtakunnallisesti. Lisäksi merkittävä valtakunnallinen toimija verkostossamme on Suomen Kylät ry.

Kansainvälinen verkosto: Olemme osana eurooppalaista Leader-ryhmien verkostoa. Kansainvälisen verkoston vahvistaminen on Vesurin tavoitteena. Hanketoiminnan kautta on yhteys muun muassa virolaiseen Leader-ryhmään, Viron nuorisotoimijoihin ja pedagogisiin tiloihin Rankassa ja Belgiassa.

Verkostotyön vuosikellon avulla verkostoja kehitetään ja vahvistetaan strategian tavoitteiden mukaisesti. Vuosikelloa päivitetään ja se tekee toiminnasta suunnitelmallista.

7.3 Viestintä

Monikanavaisen viestinnän kohteina ovat mm. asiakkaat, jäsenistö, yhteistyökumppanit ja hallitus. Viestinnän tavoitteena on tiedonjako, aktiivointi ja osallistaminen. Viestinnässä pyritään ajankohtaisuuteen ja oikea-aikaisuuteen. Viestintä pyritään pitämään ymmärrettävänä ja vältetään yleisessä tiedottamisessa viranomaiskieltä. Verkoviestinnän ja sosiaalisen median lisäksi lähetetään kohderyhmille uutiskirjeitä ja tiedotetaan sähköpostitse ajankohtaisista asioista ja toiminnasta sekä kutsutaan tapahtumiin. Uusille jäsenille tiedotetaan Tervetuloa jäseneksi -sähköpostilla. Toiminnan ajantasainen tieto on ryhmän omilla ja Keski-Suomen Leader-ryhmien kotisivuilla, Facebookissa ja Instagramissa. Hanketoimijoiden neuvontaa teemme henkilökohtaisesti ja sähköisten välineiden avulla. Käytössä on puhelut, ryhmäpuhelut, sähköposti, Teams ja WhatsApp, joiden käyttö tarvittaessa ohjeistetaan ja harjoitellaan. Paikallislehdet ovat hyvin luettuja ja saamme helposti juttuja niihin. Yleishyödyllisistä hankkeista ja useimmista yrityshankkeista julkaistaan ainakin yksi lehtijuttu, esimerkiksi vuonna 2021 julkaistiin yli 110 lehtijuttua. Uusia viestintäkanavia otetaan käyttöön tarpeen mukaan.

Viestinnän työnjako muuttuu ohjelmakauden alussa. Leader-ryhmän ja ELY-keskuksen yhteisestä ohjelmaviestinnästä ja sen koordinoimisesta vastaa ELY-keskuksen henkilökuntaan kuuluva alueviestijä. Alueviestijän työn tueksi sekä tämän viestintäresurssin tehokkaan ja tasapuolisen käytön varmistamiseksi perustetaan viestintäryhmä, johon Vesurikin kuuluu. Alueviestijäresurssin lisäksi viestintäverkostoa täydentävät mahdolliset alueelliset ja paikalliset tiedonvälityshankkeet. Yhdenmukaisella viestinnällä varmistetaan ajantasainen tiedonsaanti CAP-rahoituksen tarjoamista mahdollisuuksista maaseudun kehittämistyöhön. Hankkeiden tuloksia ja vaikutuksia tehdään näkyväksi yhdessä hanketoimijoiden kanssa innostavalla viestinnällä. Tehostamme hanketoimijoiden kanssa hyvien käytäntöjen jakamista verkostossa, tässä hyödynnämme valtakunnallista hankerekisteriä.

Kuvat: Matti Nieminen

Kuva: Juha Tamminen

Kuva: Sanna Ruokola

7.4 Hallinto

Vesuri-ryhmä ry on toiminut maaseudun kehittämissyöryhmittymisenä neljällä ohjelmakaudella, vuodesta 1997 alkaen. Toiminta on tunnettua, vakiintunutta, taloudellista ja hallinnollista osaamista on hyvää. Vesuri-ryhmä on itsenäinen yhdistys, jolla on 65 yhdistysjäsentä ja 328 henkilöjäsentä (v. 2022). Jäsenmäärää pyritään lisäämään vuosittain yli 20 henkilöllä tai yhteisöllä. Tavoite on täyttyneen useampana viime vuonna.

Vuosittain valittavaan hallitukseen jäsenet valitaan kaikkien kuntien alueilta kolmikantaisesti ja sukupuolijakauma pyritään pitämään tasapuolisena. Julkisen tahon jäsenet edustavat/ovat edustaneet kehittämissyöryhmiä (yrityksneuvoja, suunnittelija), kunnan virkamiehiä (kunnanjohtaja, elinvoimapäällikkö), luottamushenkilöitä (hallitusten, valtuustojen jäsenet). Hallitukseen on kuulunut myös maaseutusihiteereitä, seurakuntien ja oppilaitosten edustajia. Yhdistysjäsenet edustavat paikallisia kyläyhdistyksiä, yrittäjäjärjestöjä, kotiseutuyhdistyksiä, urheiluseuroja, asukasyhdistyksiä jne. Paikallisten maaseudun asukkaiden kiintiössä on myös ollut runsaasti yrittäjiä. Hallituksessa on puheenjohtaja ja 14 varsinaista jäsentä sekä kuusi varajäsentä. Jäsenillä ei ole henkilökohtaisia varajäseniä, vaan varajäsenet edustavat kutakin kolmikantaa. Sitouttamisen ja tiedonkulun vuoksi varajäsenet kutsutaan kokouksiin. Hallituksen tehtäviä ovat yhdistyksen hallinto, esimiehenä toimiminen, hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinta sekä strategian toteuttaminen ja seuranta. Säännöt varmistavat jäsenten säännöllisen vaihtuvuuden ja uusia hallituksen jäseniä valitaankin vuosittain useita, esimerkiksi vuonna 2022 yhdeksän uutta.

Hallituksen uusi jäsen koulutetaan tehtäviinsä perehdyttämissuunnitelman avulla. Hallituksen vaihtuessa tehdään hallituksen jäsenille Leader-toimintatapaa ja tietotekniikkaan liittyvä osaamiskartoitus sisältäen sähköpostin, Teamsin,

Mentin, WhatsAppin ja extranetin sekä Hyrrä-järjestelmän. Perehdyttämissuunnitelma on osa säännöllisesti päivitetävää laatukäsikirjaa. Luottamushenkilöiden osaamista varmistetaan myös Leader-ryhmien yhteisillä koulutuksilla ja tietoa siirretään hallituksen vaihtuessa uusien ja vanhojen hallitusten yhteisellä kokoontumisella. Hallituskauden lopulla jäsenet vastaavat itsearviointikyselyyn ja tuloksia hyödynnetään hallitustyöskentelyn kehittämisessä. Kokoukset järjestetään hankekohteissa ja keskeisten sidosryhmien luona. Hallitusjäsenet toimivat hankekummeina; osallistuvat aloituskokoukseen, seuraavat toteuttamista ja viestivät tuloksista.

Vesuri-ryhmä työllistää kaksi kokoaikaista työntekijää toistaiseksi voimassa olevin työsopimuksin. Työnkuvat ovat hallituksen hyväksymät. Toiminnanjohtaja vastaa sidosryhmäyhteistyöstä, taloudesta, rahoituskehiksestä ja yritystuista. Hankesihiteeri on yhdistyksen sihteeri, hän vastaa yhteistyöstä hallituksen kanssa, viestinnästä, tilaisuuksien järjestämisestä ja omien hankkeiden toteuttamisesta (teemahankkeet). Työntekijöillä on soveltuva korkeakoulutus, myös yrittäjäkoulutus ja pitkä yrittäjäkokemus. He ovat ammattitaitoisia, osaaminen varmistetaan koulutuksella ja vertaistuellalla. Tavoitteena on palkata vuosittain harjoittelijoita ja näin lisätä oppilaitosyhteistyötä. Hallinnollisen yhteistyön tavoite Leader Pokon kanssa on muun muassa resurssien yhdistäminen, tiedonvaihto, arkipäivän vertaistuki ja mahdollinen sijaistaminen. Yhteisiä työntekijöitä ei kuitenkaan ole suunniteltu.

Keski-Suomen ELY-keskus ja Leader-ryhmät laativat yhteistyöasiakirjan, jossa sovitaan alueellisten ja paikallisten maaseudun kehittämistoimenpiteiden työnjaosta, keskinäisestä yhteistyöstä ja sen menettelytavoista CAP-ohjelmakaudella 2023–2027.

Kuva: Osmo Raiskio

8 SEURANTA JA ARVIOINTI

Vesuri-ryhmä on rekisteröity yhdistys ja Leader-toiminnan lisäksi meillä on omaa yhdistystoimintaa. Toimintaamme ohjaavat yhdistyksen säännöt, vuosittain laadittavat toiminta- ja taloussuunnitelmat ja hallituksen laatima laatukäsikirja. Tilintarkastuksen suorittaa Tilintarkastus Mäkinen & Co Oy:n KHT Risto Mäkinen. Yhdistyksen talous on vakaa ja velaton. Tilinpäätös ja tilintarkastus ovat ammattilaisten käsissä, ne ovat hallitukselle tärkeä vuosittainen taloudenseurannan työkalu.

Vesuri-ryhmän hallitus ja työntekijät seuraavat strategian sidontatilannetta, toteuttamista ja Leader-periaatteiden toteutumista. Strategian toteuttamiselle asetetaan määrällisiä ja laadullisia tavoitteita ja niiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain maa- ja metsätalousministeriölle ja Keski-Suomen ELY-keskukselle. Viestinnän vaikuttavuutta seurataan sosiaalisen median seuraajien ja kotisivujen kävijöiden määriä tarkkailemalla.

Yksittäisten hankkeiden toteutumista seurataan säännöllisellä yhteydenpidolla, raporttien avulla ja hankekummitoiminnalla. Olemme hanketoimijoiden rinnalla koko hankkeen ajan. Jokaisen hankkeen kanssa aloituskokouksessa sovitaan viestintä- ja yhteydenpitotavat. Työntekijät käyvät jokaisessa hankekohteessa, useimpien toimijoiden kanssa kyse on pitkäaikaisesta kumppanuudesta. Uutena toimintatapana otetaan käyttöön hankkeiden yhteiset loppukokoukset, joissa saadaan tietoa hankeprosessista hakijan näkökulmasta.

Kuva: Saija Silén

9 HANKE- JA YRITYSTUKIEN VALINTAPERUSTEET

Vesuri-ryhmä on laatinut valintaperusteet hanketuille ja yritystuille. Perusteet on jaettu pakollisiin ja valintaa tukeviin pisteytettäviin perusteisiin. Rahoitettavan hankkeen tulee täyttää kaikki pakolliset perusteet ja saada vähintään 3 pistettä.

Hallitus laittaa hankkeet kokouksittain paremmuusjärjestykseen pisteytyksen perusteella ja valitsee rahoitettavat hankkeet.

Tukien pakolliset perusteet

Hanke toteuttaa Vesuri-ryhmän paikallista kehittämisstrategiaa ja edistää jotain näistä strategian painopisteistä:

1. Kehittyvät ja vastuulliset elinkeinot ja yritykset
2. Vaikuttavat ja viisaat luonto-, ympäristö- ja kulttuuriteot
3. Älykkäät ja vireät kylät ja yhteisöt

HANKETUET

- Hakijan toiminta on yleishyödyllistä
- Hanke kohdistuu muuhun kuin hakijan normaaliin tai lakisääteiseen toimintaan
- Hankkeen lähtökohtana ovat paikalliset tarpeet
- Hankkeen hyöty kohdistuu pääasiassa Vesuri-ryhmän alueelle
- Hakijalla on hankkeen toteuttamiseksi riittävä yksityinen rahoitus
- Hakija on selvittänyt hankeaikaisen väli- rahoituksen
- Hankeella tavoitellaan pysyviä vaikutuksia

YRITYSTUET

- Hanke kohdistuu mikroyritykseen
- Hankkeen vaikutus kilpailutilanteeseen on vähäinen
- Hanke lisää tai säilyttää työpaikkoja
- Hankkeen lähtökohtana ovat Vesuri-ryhmän alueen yrittäjien tarpeet
- Hankkeen hyöty kohdistuu pääasiassa Vesuri-ryhmän alueelle
- Hakijalla on hankkeen toteuttamiseksi riittävä yksityinen rahoitus

Kehittämisyhteistyöt

- Hankkeen lähtökohtana ovat hakijan tarpeet
- Hanke edistää yrittäjyyttä Vesuri-ryhmän alueella
- Hakijalla on toimialaan nähden vaadittava ammatillinen osaaminen

Kuva: Saija Silén

Kuva: Ronja Kivimäki

Pisteytettävä arviointi

0 ei koske hakemusta 1 jonkin verran 2 paljon

Maksimipisteet ovat 14 pistettä. Rahoitusta ei myönnetä, mikäli hakija saa alle 3 pistettä.

HANKETUET

- Hanke edistää yhteisöllisyyttä
- Hanke edistää toimijoiden yhteistyötä tai verkostoitumista
- Hankkeessa on huomioitu ympäristövaikutukset
- Hankkeessa on huomioitu nuoret
- Hanke kehittää alueen palveluja
- Hankkeessa huomioidaan kansainvälisyys
- Hankkeeseen on määritelty hankekohtainen tavoite ja mittari sen seuraamiseen

YRITYSTUET

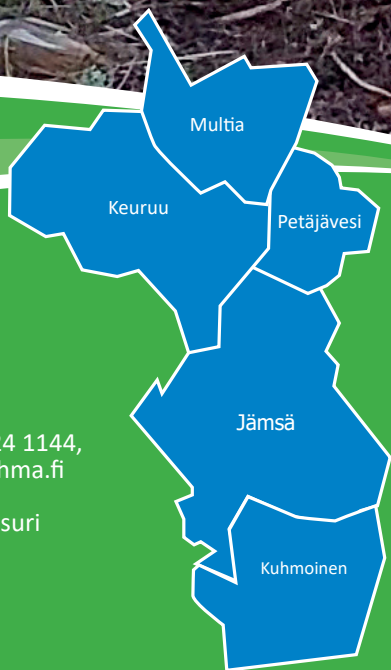
- Hanke kehittää yrityksen toimintaedellytyksiä
- Hanke edistää yhteistyötä tai verkostoitumista
- Hankkeessa on huomioitu ympäristövaikutukset
- Hankkeessa on huomioitu nuoret
- Hanke kehittää alueen palveluja
- Hankkeessa huomioidaan kansainvälisyys
- Hankkeeseen on määritelty hankekohtainen tavoite ja mittari sen seuraamiseen.

Kuva: Saija Silén

Kuva: Ronja Kivimäki

LEADER

Vesuri-ryhmä

Mottilantie 11, 42100 Jämsä | 050 324 1144,
050 378 4133 | toimisto@vesuri-ryhma.fi

www.keskisuomenmaaseutu.fi/vesuri

